

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

L'ATUR FORÇÓS DEL TURISME

En el darrer editorial de L. N. T., "El turisme colapsat", es parlava de la disminució visible del corrent de turisme a Mallorca en aquests temps passats—disminució que fatalment ha anat en progressió constant,—i es feien encertades consideracions d'ordre espiritual, moral i cultural, donant per suposada la seva desaparició total, respecte als resultats interiors que aquest turisme ens hagués deixat a casa nostra. Era allò tan evident de que no sols de pa viu l'home, i que, per a no confondre's amb la bèstia, necessita l'aliment de l'ànima que l'aixequi de la terra baixa.

En aquell editorial, s'indicava la conveniència de ben aclarir i espinzellar les causes generadores de disminució en el corrent del turisme a Mallorca, causes que allavors no eren altres que les generals provocades per la crisi econòmica mundial, agreujades en la part corresponent a la nostra illa per les noves alarmants i alarmistes que corren per l'estranger respecte a l'estat interior d'Espanya, i per altres factors encara per nosaltres desconeguts.

Avui, però, les causes que intensifiquen la disminució del turisme, i que provocaran sens dubte el seu atur forçós si no es tallen de soca a arrel, són no solament les esmentades, sinó—i això és encara més sensible—les provocades pel Govern central amb les seves disposicions absurdes, dictades contra els nostres interessos insulars.

Deiem que no solament de pa viu l'home, però també cal dir

que no pot viure sense el pa. El turisme—hi ha estadístiques ben clares que així ho confirmen,—ha estat fins ara per a nosaltres una de les fonts de riquesa general més abundoses, i aquesta deu s'estroneja en el moment en què és més difícil la seva substitució, i s'estroneja—trist és constatar-ho—per les disposicions que recentment el Govern ha dictat. S'ha comprovat que la indústria del turisme, produïa a Mallorca beneficis semblants als que ens produeix l'ametlla, la primera de les nostres riqueses. Doncs bé, si el Govern hagués ordenat que en un plaç breu fossin tallats tots els nostres ametllers, que hauria passat a Mallorca? No s'haurien alçat fins les pedres, contra tan absurda disposició?

Però hi ha més encara. La indústria del turisme ens havia evitat fins ara els conflictes d'ordre econòmic i social que assoten el món enter, i ens havia privilegiat en aquest sentit, deixant-nos fruir d'una pau i tranquil·litat que tots els altres països envejaven. L'augment constant del turisme havia provocat ensems l'augment constant de la riquesa, i si bé el Govern ens tenia desemparats respecte a comunicacions i altres serveis públics, la iniciativa particular estimulada creïa i es superava a si mateixa en un gran corrent de progrés, no solament material, sinó també—malgrat la desproporció evident—cultural.

De cada dia es construïen més hotels, més edificacions particulars, més nuclis de població urbana emplaçats a llocs estratègics, es fundaven serveis públics, es consolidaven noves indústries i el comerç anava creixent. I tot això suposava, no tan sols un excel·lent filó de riquesa, sinó el treball i la pau, que fins ara ens havia alliberat de l'atur forçós i dels conflictes socials amb tota la seva estela de calamitats i sofrències.

La disminució del turisme, que aquí havíem assenyalat abans de les darreres disposicions governamentals, tenia un caràcter general i mundial com ja hem indicat, però, les mateixes nacions o Estats, com Suïssa, Itàlia i França, afectades per aquella minva en llur riquesa, ens havien donat l'exemple a seguir. De cada dia donaven noves facilitats al turisme, provocant el seu creixement i evitant el colapso, mitjançant la propaganda i les disposicions en sentit favorable dels seus governs respectius. Aquí, en canvi, quan el corrent de turisme ha presentat una disminució alarmant, el Govern central, no solament no ha tractat de conjurar el mal i la pèrdua, sinó que, amb les seves disposicions absurdes—diguem-ho altra vegada,—l'ha posat en atur forçós, l'ha mort, i ha provocat l'agonia de Mallorca.

Desconeixem les causes originàries per les quals el Govern ha considerat necessari de publicar les seves darreres disposicions, que

tant afecten a la riquesa de la nostra indústria turística, però, siguin les que es vulguin aquestes causes, no per això deixen d'ésser absurdes les disposicions, perquè mai no podran assolir el fi pel qual foren dictades.

El decret sobre residència d'estrangers a Mallorca i a les altres illes balears, que sembla fou dictat per evitar l'espionatge, no solament no complirà el seu intent, sinó que serà de resultats inversos i provocarà l'atur forçós del turisme. Per aturar l'espionatge—si és que n'hi hagués—o per a prevenir-lo, no era aquest el camí, doncs qui vol practicar-lo està disposat per endavant a carregar amb totes les molèsties que la llei li imposi per a viure en un país, i sol portar ademés els seus papers en regla. Els mapes de Mallorca, aixecats per l'Estat Major de l'Exèrcit espanyol, es venen per poques pessetes a les llibreries; les cartes hidrogràfiques de la costa també poden trobar-se per poc cost; els avions han volat sobre l'illa en totes direccions; hi ha postals de tota mena; i hi ha també gent estrangera que, actualment, a Menorca, base naval, pren part en la instal·lació de bateries i en el dragat i sondeig del port. En canvi aquest decret, que tantes molèsties i entrebancs posa als estrangers que ens visiten, sols ha de servir per espantar el turisme de bona fe—que com s'ha de suposar és el més nombrós,—i que per això mateix no vol sofrir cap traba ni vol ésser vigilat com es vigila a un sospitós. Aquests darrers dies hem viatjat per bona part del continent, hem visitat inclús una estació internacional com és la de Canfranch, i enlloc mes que a l'arribada al nostra propi país, a les portes de casa nostra, ens han exigit els documents, com si haguéssim d'entrar a la caixa d'un banc, a una fortalesa o a una presó. Contra l'espionatge sols hi ha un sistema que pugui donar bon resultat: el contra-espionatge; però mai—és un absurd en els temps actuals i un greuge contra el do de gents,—suposar que tot estranger és un espia i tractar-lo com si ho fos.

L'altre decret, el que converteix en zona polèmica una faixa de cinc mil metres de terreny en tot el litoral de les illes, no solament era innecessari—en temps de guerra no hi ha cap llei que salvaguardi la propietat quan aquesta és necessària a la defensa nacional,—sinó que també és anticonstitucional, ja que la Constitució vigent no admet que la propietat, encara que d'utilitat pública declarada, pugui ésser expropiada sense indemnització. Per altra banda, ve a desvaloritzar les propietats que suposa la considerable extensió de més de la meitat del total de les illes, essent les terres litorals les que major

cotització tenien per a l'emplaçament de cases particulars, hotels, balnearis, poblats i demés explotacions de l'indústria del turisme. Amb la vigència d'aquest decret no hi haurà ara qui vulgui edificar, i no sols això, sinó que ja s'han aturat moltes de les obres començades i no tendran efecte les que estaven projectades. No hem de creure que es vulguin posar canons i bateries a tota la costa de les cinc illes balears—no seria bastant tot el capital d'Espanya,—i si no és així, no ens podem explicar el perquè d'aquest decret que converteix les nostres illes en castells militars de porta oberta.

D'un altre decret es parlava encara, si bé darrerament s'ha dit que no sortiria a la Gazeta. Es tractava d'establir a les Balears camps de concentració per a la gent indesitjable. Es a dir: per una banda se'ns treu el bon turisme i per l'altra s'ens volia obsequiar amb l'indesitjable. Bell esdevenidor per a la nostra terra!

Aquestes lleis, dictades amb un desconeixement absolut de la nostra regió i de les nostres necessitats, no solament provoquen el dany material, sinó que són el germen d'altres danys d'ordre moral més greus encara. Aquestes disposicions són de caràcter ofensiu contra la nostra idealitat i el nostre sentit ciutadà. En altres ocasions hem hagut de parlar contra el centralisme absorbent: si això no varia, haurem de parlar contra el centralisme dissolvent, que amb la seva política de desencert no fa mes que sembrar a balquena les llavors del separatisme.

Darrerament, a Saragossa, s'ha celebrat una Assemblea de la "Federació Espanyola de Sindicats d'Iniciativa i Turisme", a la qual han assistit també els diputats del grup parlamentari de turisme a les Corts, i ha estat altament afalagador de veure com, unànimement, s'ha aixecat el crit de protesta contra els decrets que tant ens perjudiquen a nosaltres.

L'actitud adoptada per les nostres Corporacions oficials, Entitats, Societats i particulars, darrerament manifestada, és del tot plausible, però, manca ara que aquesta actitud sigui constant amb esforçada i enèrgica continuïtat, fins a veure la derogació total dels malaguanyats decrets.

No podem, de cap de les maneres, consentir, i contra això aixecam la nostra protesta més viva, que les lleis dictades i que tant ens perjudiquen materialment i moralment, sien excepcionals, per a nosaltres sols, i ens colloquin en condicions d'inferioritat respecte de les altres regions d'Espanya, i que el Govern es cregui que les Balears són una colònia africana, sense sensibilitat.

M I R A C L E

...com engarlanda el desig
l'austeritat de les branques!

El cel és una cançó;
la terra una veu que canta!

Roda el món—com un molí—
enlluernat d'ales blanques!

Els àngels de la tarda
han agawaitat per veure't
collir un lliri d'aigua!

M. ANGEL COLOMAR

Sobre la significació jurídico-política del Renaixement

És una cosa que no admet el més petit dubte, que el món avessa ara un període de crisi, integral i profunda. Tant, que la paraula s'ha posat de moda. A cada passa en sentiu parlar, sobretot de crisi econòmica, i els reportatges sobre les diverses formes d'aquesta, omplen les planes de les nostres publicacions periòdiques. Però el que està passant és quelcom més que no una simple i fugissera crisi econòmica, i en la seva gran complexitat arriba a pertorbar fins les capes més profundes d'això que en deim, pomposament, la nostra civilització. Es tracta d'una crisi vital i a ella han dedicat els grans pensadors de tots els països atenció preferent, glosant-la cadascun a la seva manera i procurant tots, com és natural, dur l'aigua al seu molí. Així, des de Spengler en la seva "Decadència d'Occident", fins a Julien Benda en "La Trahison des Clercs" i de Nicolau Berdiaief en "Una nova Edat Mitjana", fins a Josep Ortega i Gasset en "La rebel·lió de les masses", han intentat fer una anàlisi de les coses extraordinàries que estan passant ara al món. Perquè en el que estan tots conformes és en que qualque cosa està passant. I tots gosen fer prediccions pel futur, amb pretencions científiques, basant-les, més que no en l'instint, com els endevinadors o en la inspiració de dalt, com els profetes, en el principi de la causalitat, que han portat a la història manllevat de la física.

Ara bé, qualsevol canvi en la nostra manera de veure el món i de reaccionar davant els nostres problemes, és dins la política que ha de tenir les seves més immediates i fondes repercussions. I no ja dins la política menuda i de cada dia, sinó dins aquella més alta Política, que és un art i una tècnica, dedicada a estructurar les Pàtries i a ordenar d'una manera harmònica la vida dels pobles i la convivència mútua dels homes. La finalitat d'aquest estudi és de veure quina va ésser la repercussió política i jurídica

que va tenir dins la vida de la nostra humanitat occidental, una altra gran crisi històrica, que guarda dins la història dels seus dies turbulents i fonament creadors, moltes similituts amb la nostra època. Josep Ortega i Gasset va explicar precisament, el curs pasat, un curset a la Universitat de Madrid sobre el tema "El temps de Galileu" per posar de relleu el parallelisme entre els fenòmens dels nostres dies, i els d'aquells temps en que "l'home perdut" de finals de l'edat mitjana, donà un nou tomb a la història, produint aquella crisi històrica, que fou, segons la seva frase galana "aquel confuso caos que las gentes llaman aún Renacimiento".

De dins l'esclat passional d'aquestes èpoques de crisi, degudes a la mort d'un estat de coses i a l'infantament més o manco dolorós i laboriós d'un de nou, en surt l'aplicació de noves normes de Dret Públic, bé precedides de les elucubracions i estudis dels teòrics, com es dona ara el cas del comunisme, basat ideològicament en les doctrines de Carles Marx; bé espontàniament i seguides després d'una teoria, com a justificació, a posteriori, d'un estat de coses establert, com ara el cas dels teoritzadors del fascisme.

* * *

A l'edat mitjana, edat eminentment universalista, no existia el sentiment de nació com a sentiment de unitat interna i de diferenciació davant de l'exterior. Els Estats eren Regnes, basats damunt una dualitat essencial: el rei, la persona del monarca, d'una banda, i de l'altra el *regnum*, format políticament pels tres braços o estaments tradicionals, el clergat, la noblesa i el poble.

Però dins una espècie de pre-renaixement, del qual ja se donen els primers símptomes dins el segle XIII, un dels segles més creadors de tota la història, ja sorgeixen els factors polítics que jugaran preferentment dins l'Estat renaxentista. Així, al final de l'edat mitjana ja es va marcant la posició avantatjosa de la Corona, davant dels elements del que hem anomenat el *regnum*. Llavors ve a nèixer el sentiment nacional, abans desconegut. En aquest temps, la Monarquia Franca, està ja deslligada dels dos factors universalistes que ompliren la història medieval: la Roma papal i el Sacre Imperi Romà d'Occident. Ja s'ha allunyada definitivament de la influència de l'Imperi i de Roma, en quant a submissió política. El significat de la guerra dels cent anys i la figura nacionalista de Joana d'Arc, són factors que indiquen quina serà la preocupació i la finalitat de l'Estat futur.

El Renaixement es començà a desplegar en el segle XV, moment en el qual l'edat mitjana havia donat de si tot quant podia, és a dir, que estava ja exhaurida i no podia afrontar els nous problemes científics i polítics que es plantejaven. Era el moment de la crisi del mètode dogmàtic i del naixement del mètode experimental. I és allavors que Descartes amb el seu "Discurs sobre el mètode", inicia la filosofia deductiva que va fer possibles les modernes matemàtiques, física i mecànica, i en una paraula totes les ciències experimentals, base del progrés de l'edat moderna.

A més, estaven llavors també en crisi aquestes dues forces unificadores, Papat i Imperi, que havien lluitat entre si tota l'edat mitjana, la història de la qual és plena de les lluites civils a Itàlia, i gairebé a tota l'Europa, entre güelfs i gibelins, partidaris d'una i altra força, d'un i altre centre d'atracció. Però, tant el Papat com l'Imperi, com a factors polítics, arribaren esgotats al Renaixement.

La significació política d'aquest serà l'eliminació d'aquests dos factors i el final, mitjançant la seva superació, de la dualitat i antítesi política medieval de *rex* per una part, i de *regnum* per l'altra, dins el novell Estat Nacional, que serà el producte típic del Renaixement; representa aquest Estat una unitat aixecada damunt l'antiga dualitat i manté dins ella els dos antics elements: el rei, que ara serà la figura unificadora del nou Estat, i el *regnum* que, perduda la seva importància política, es converteix en la Nació, com a sentiment de caracterització pròpia i d'afirmació diferencial davant de l'exterior. La unitat de l'Estat es personalitzà allavors en el Monarca, al mateix temps que es creava l'Estat Nacional i forjador de la Nacionalitat.

Naturalment que la sana doctrina jurídico-política és que sigui la Nació la que ordeni el seu Estat propi, que li serveixi d'ajuda per desenvolupar normalment les seves finalitats, però això no lleva que un moment determinat, i mes si és un moment de fonda lluita com era aquell del Renaixement, no s'hagi pogut intentar, invertint els termes, que sigui l'Estat el suport i el pretès creador d'una Nacionalitat de característiques encara no completament treballades i formades. No vulgui veure's en això una heretgia a la doctrina de la Nacionalitat Catalana, des del moment que Catalunya no va poder tenir, arran del Renaixement, un Estat Nacional que li ajudàs a forjar la seva personalitat, però aquest no li va ésser imprescindible, en part degut a la seva fortitud interior i al fet de tenir

una llengua pròpia completament desenvolupada, i en part degut a la relativa feblesa unificadora de l'Estat que en tot cas hauria hagut d'esborrar i fer desaparèixer la nostra realitat nacional. En canvi, fou allavors que desaparegueren altres nacions en embrió, com és per exemple el cas de Borgonya, que citam més endavant.

En la formació d'aquest Estat Nacional es concreta la significació i el resultat polític de la gran crisi històrica que fou el Renaixement. Nicolau Maquiavel és un producte típic de la gran renovació vital de l'època. No construeix dogmàticament la política, no segueix la Teologia i l'Escolàstica, no fa referències a Aristòtil, en una paraula, no fa eix i centre de la Política a la Teologia. Fill de la seva època, és el constructor de la doctrina política de les finalitats nacionals de l'Estat. Vol construir un Estat fort i eficaç per forjar la nacionalitat.

S'ha estudiat a Maquiavel des del punt de vista de l'Ètica dins la política, i de la finalitat dels mitjans empleats. Però si estudiam les seves obres més principals i orientadores, com el "Discurs sobre Titus Livi", l'"Estudi sobre l'art de la guerra" i sobretot aquell magnífic darrer capítol d'"El Príncep", veurem com van principalment encaminades a la consecució d'un Estat fort, i no tan sols, com s'ha volgut suposar, a afalagar a Cèsar Borja, sinó per tal d'aconseguir la formació de la unitat italiana i el seu Estat Nacional.

A França la formació d'aquest Estat va ésser la finalitat de Felip el Bell, de Lluís XI i dels Capets, i tots sabem com ho pogueren aconseguir després d'aver fet avortar l'incipient Estat de Borgonya, obra de Carles el Temerari. A Espanya fou obra dels Reis Catòlics, obra eminentment d'afirmació de poder, davant la gran anarquia del temps del dèbil Enric IV, consolidada després per la gran figura, típicament renaxentista, del Cardenal Cisneros. Encara que a Espanya fou obra més exclusivament de desaparició d'estaments, i de unitat exterior de pobles (allò que en Dret Polític s'en diu unió personal), que no de vertadera unificació.

A Alemanya va quedar aquesta obra retardada fins al segle XVII. I encara, fets actuals ens fan pensar si allà no està encara llesta aquesta obra, ajudada per una comunitat de raça i de llengua i dificultada pels innegables desitjos hegemònics de Prússia, i la diferència entre l'Alemanya del Nord, prussiana i protestant i la del Sud, Bavaria i Austria, predominantment catòliques.

Maquiavel va ésser el teoritzador d'aquest Estat renaxentista, i de la seva finalitat essencial i qui va assenyalar quin ha d'ésser

el criteri per forjar aquest Estat. No té inconvenient en sacrificar la llibertat a l'obra. El Príncep no té limitacions polítiques ni morals. L'Estat modern, superador de l'antítesi medieval, acabà amb tots els poders que s'oposaven al poder reial, emprant per tal d'assolir-ho tots els mitjans, inclús el furt i l'assassinat. Aquest Estat absorbeix tots els poders i la seva unitat interna està personalitzada en el monarca.

A aquest Estat i a les doctrines de Maquiavel, dóna complement doctrinal jurídic Joan Bodin en els seus "Estudis sobre la República" marcant la nova significació de l'Estat. No assenyala, com Maquiavel, finalitats i procediments, sinó que marca la substància jurídica d'aquest nou Estat amb la seva doctrina de la Sobirania.

La significació de l'Estat modern sobirà i unificat suposa la destrucció dels factors polítics medievals; la noblesa queda convertida ara en pur i simple ornament cortisà de la monarquia, i en quant al clericat segueix les vicissituds de les relacions entre l'Estat i l'Església. Es produeix la fonda crisi de la Reforma i la clerecia, en els països protestants o reformats, acaba també en instrument de la monarquia a causa del triomf de la teoria de la Religió de l'Estat, i en els països catòlics s'adapta i incorpora a les novelles circumstàncies mitjançant la pràctica dels Concordats.

El poble, el que s'ha anomenat "el estado llano", morí com a factor polític més violentament (recordi's l'alçament de les comunitats a Castella, per exemple, alçament per complet polític, a diferència del nostre de les Germanies, i abans el dels pagesos de remença, a Catalunya, que foren en canvi marcadament socials), però al final quedà també sotmès a la voluntat de la Corona.

Així el *regnum* quedà convertit en la Nació, com unitat sentimental, a conseqüència de la unificació dels antics estaments. Al principi fou aquesta Nació una cosa propietat del rei; després passà aquest a ésser el primer servidor de la Nació, per ésser al final el vençut d'aquesta i eliminat més o menys radicalment del joc polític.

En el segle XVI fou quan arribà al seu màxim l'eficàcia i la força de les monarquies. El millor exemple de tot això és a França, que fou on es donà amb major claretat l'evolució.

Encara que en la doctrina de la sobirania absoluta, el poder o la funció legislativa correspon totalmen al rei, aquest no pogué mai controlar en las seves mans la potestat jurisdiccional, i aleshores el major punt flac de les monarquies va ésser aquest: que

els jutges no foren mai jutges seus. Llavors varen crear els reis, per manetjar-lo al seu gust i a les seves mans, el Consell Administratiu, com a part de la jurisdicció, i amb ell acabaren les llibertats municipals. D'aquí va nèixer la moderna distinció entre Justícia i Administració, distinció abans desconeguda. Es varen reforçar les facultats i les immunitats administratives. Tots aquests fenòmens no es donaren a Anglaterra, perquè allà la Corona ha tengut sempre potestat sobre els jutges, que sempre són jutges reials. Això ha fet negar inclús la mateixa existència d'un Dret Administratiu anglès, ja que allà Justícia i Administració són una mateixa cosa, i una i altra són doctrinalment simples emanacions de la persona del monarca. A Anglaterra, en teoria (ja sabem que en la pràctica és molt diferent) l'Administració de Justícia no ha estat mai independent.

Els reis donaren a l'Administració immunitats que pertanyien a la Corona, però fent-la exclusivament responsable davant la mateixa Corona, i no davant els jutges, establint la necessitat (que encara dura) de la prèvia autorització per enjudiciar a l'Administració i demanar-li responsabilitats. Aquest és l'origen del poder administratiu i de la jurisdicció contenciosa. Pels motius històrics indicats, a Anglaterra i tampoc als Estats Units, on el Dret és de rel anglesa, no existeix aquesta jurisdicció contenciosa, estant tot-hom, inclús les més altes autoritats, sotmès als Tribunals ordinaris.

La Nació quedà sotmesa al poder reial, estat de coses que durà el temps necessari per fer la completa unificació política nacional. Però després ja va nèixer l'aspiració a un règim de llibertat. Vengué la destrucció de la monarquia absoluta i la destrucció parcial de l'obra de Maquiavel i de Bodin i sorgiren els factors polítics que havien de produir la Revolució Francesa, que tan decisiva importància tendria per a l'ordenació del Dret Públic, ja que d'ella va nèixer el modern Estat de Dret.

A. I. ALOMAR

L'INFINIT

DE GIACOMO LEOPARDI

SEMPRE me fou plaent l'erma colina
i la bardissa que, de les contrades
de l'últim horitzó, l'esguard oculta.
Mes seient i mirant, interminables
espais més llunys que aquells i profundíssimes
quietuds i silencis procel·losos
fingeix el pensament, on de paüra
s'estremeix el meu cor. I com l'oratge
sent ressonar per dins aquesta arbreda,
compar sa veu amb l'infinít silenci,
i de l'etern em ve la remenbrança,
del temps passat i del present que corre
i de llurs sons. Així a través d'aquesta
immensitat, mon pensament s'anega
i el naufragar m'és dolç, en aquest pèlag.

MIQUEL FORTEZA, trad.

La salinitat de l'aigua de la mar

A FRANCESC DE P. NAVARRO

CONCEPTE

L'AIGUA de la mar és un líquid alcalí de gran complexitat. Més de la meitat dels elements avui coneguts han pogut ésser identificats en la massa líquida que cobreix les tres quartes parts de la superfície del nostre planeta. D'aquesta gran complexitat i sobre tot de l'activitat en que actuen els cossos que es troben en l'aigua marina, en diguerem quelom en el n.º 2 d'aquesta revista, on exposarem quins són i com obren els gassos dissolts. Continuant les nostres tasques de divulgació oceanogràfica que des de llavors hem anat fent, volem parlar avui d'un altre problema de química marina tan important com aquell i per les mateixes raons, perquè està íntimament lligat amb tots els fenòmens que tenen lloc dins l'economia de l'oceà i en la vida dels éssers innombrables que l'habiten: la salinitat.

Vulgarment es distingeixen les aigües marines pel seu caràcter de salades, caràcter que ve indicat pel seu especial sabor. Però si tractam de concretar científicament aquest concepte, la cosa ja es fa una mica més complicada. Intentarem exposar el concepte de la salinitat de l'aigua marina amb tota sensillesa.

Les anàlisis del dipòsit obtingut per evaporació de l'aigua oceànica ens donen en termes generals aquests cossos amb aquestes proporcions:

Clorur sòdic	78'32
Clorur magnèsic	9'44
Sulfat magnèsic	6'40
Sulfat càlcic	3'94
Clorur potàssic	1'69
Altres composts	0'21
Total	<u>100'00</u>

La salinitat considerada com a tant per mil en pes de les substàncies dissoltes en l'aigua de la mar és un concepte teòric per dues raons: 1.ª per la impossibilitat de trobar un pes constant per evaporació (s'hi oposen entre altres causes, la gran higroscopicitat d'aquestes substàncies, la pèrdua, en calentar-la, de cossos volàtils, les reaccions que es produeixen i l'aigua de cristallització); 2.ª al costat d'aquestes sals hi ha la matèria orgànica, la constitució de la qual és avui mal coneguda. Degut a això, s'ha volgut substituir la determinació directa de la salinitat per la del valor numèric d'alguna propietat de l'aigua de la mar, estàtica (densitat, índex de refracció) o dinàmica (clor ‰).

Per arribar a això cal tenir en compte quatre consideracions: (I)

1.ª *Concepte i definició estricta de la salinitat.*—Forchhamer indicà la determinació independent de cada un dels composts essent la suma d'ells la salinitat. A la dificultat indicada de la matèria orgànica s'hi junta la suma dels errors i la lentitud de determinació, puix hem de tenir en compte que en les expedicions i llocs d'investigació permanent, es capten grans quantitats de mostres i és precís un mètode senzill per llur determinació. Descartada per inexacta una fórmula de Tornoe, la conferència d'Estocolm de l'any 1877 establí la següent definició de salinitat: "Quantitat en pes, per quilogram d'aigua, de les substàncies sòlides dissoltes, amb la limitació que tot el brom ha estat substituït per la quantitat equivalent de clor, tots els carbonats han estat transformats en òxids i tota la matèria orgànica ha estat cremada."

2.ª *Determinació directa de la salinitat que permeti comparar fórmules empíriques.*—No trobam pertinent en un article de divulgació indicar les operacions que cal efectuar per obtenir aquest valor; sols direm que amb el mètode usat es guarden les exigències de la definició anteriorment indicada i acordada en la conferència d'Estocolm.

3.ª *Constància de la relació de la propietat mesurada amb la salinitat.*—Fa temps que les opinions estan dividides referent a la manera de considerar l'aigua de la mar. Suposen uns, Knudsen entre ells, que aquest líquid és "com aigua destilada que conté una

(1) GIRAL: *Relaciones hidrográficas, agua normal*. Memórias dels Inst. Esp. de Oceanografía, 1924.

dissolució en quantitat més o menys gran d'una mescla única de diverses sals, homogènia dintre la seva heterogeneïtat" (1) mentre que altres, Thoulet entre ells, opinen que aquesta unitat i homogeneïtat no són exactes. Atenent a la seva opinió, els oceanògrafs del primer grup estableixen una sèrie de relacions entre els diversos composts dissolts en l'aigua marina, entre elles la que lliga el clor i els sulfats $\frac{SO_4^{100}}{Cl'}$, el calci i el magnesi $\frac{Ca^{100}}{Mg}$, el clor i la densitat $\frac{d_4^0}{Cl'}$. No ens detindrem en l'estudi d'aquestes relacions, ni en l'exposició dels arguments de les dues opinions per a no fer-nos massa pesats i solament ens fixarem en la més important, la que lliga la salinitat amb la quantitat de clor. Knudsen aconsella per a la determinació de la salinitat aprofitar la relació entre aquesta i el clor (Cl'). Aquest investigador deduí de les seves llargues experiències una fórmula que conté un factor constant i un altre de proporcionalitat, i és la següent:

$$S = 0.030 + 1.805 Cl'^0/_{00}$$

Amb aquesta fórmula construï unes taules de les quals parlarem tot seguit.

Modernament són molts els autors que no creuen en la rigorosa exactitud d'aquesta relació ni en la de les altres que hem indicat: citaré tan sols l'estudi crític del Prof. Giral, publicat ja l'any 1924, el qual les combat amb dades abundants resultat de les seves experiències (2).

4.ª *Límit d'error.*—La reunió d'Estocolm exigí per a les determinacions gravimètriques del Cl', l'ús d'un mètode l'error del qual no afectàs a la segona cifra decimal del pes del clor, per litre d'aigua. L'Institut de Copenhague, per encàrreg del Congrés esmentat i baix la direcció d'un comité format per Murray, Knudsen, Dikson i Makarof, revisà totes les fórmules i resultat d'aquesta revisió foren les *Hidrographische Tabellen*, les taules hidrogràfiques de Knudsen, ja clàssiques dins l'oceanografia i que no manquen en cap laboratori d'aquesta especialitat.

Les Taules de Knudsen ens donen al costat dels valors de Cl'⁰/₀₀ des de 1 Cl'⁰/₀₀ a 23 Cl'⁰/₀₀, i variant en centèssimes ⁰/₀₀ els corresponents de salinitat. No conformant-se amb això, l'autor tractà

(1) THOULET. Bull. Mus. Océanographie, Monaco, n.º 12.

(2) GIRAL. Loc. Cit.

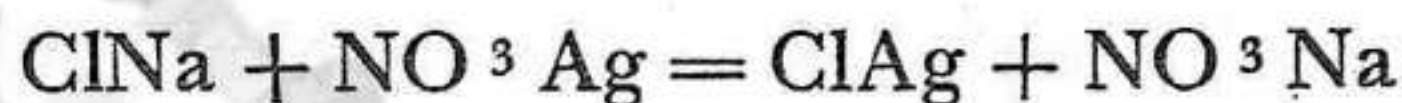
de relacionar aquest valor del $\text{Cl}^{\circ}/_{\text{oo}}$ amb la densitat, i per això aquestes taules tenen dues columnes més en les quals al costat de la salinitat hi ha els valors de la densitat a 0° i $17'5^{\circ}$.

Referint-se a la fórmula i taules de Knudsen que lliguen la salinitat i el $\text{Cl}^{\circ}/_{\text{oo}}$, diu Giral "que aquestes donen una aproximació notable però no una exactitud matemàtica sobre la qual es puguin establir estudis seriosos, ja que els errors afecten la primera cifra decimal de la salinitat per qg. d'aigua i són independents de la profunditat i el lloc on s'ha captat la mostra". "Les taules hidrogràfiques de Knudsen, utilíssimes per treballs de pesca i fins i tot de Biologia, no poden ni deuen emprar-se en l'estudi dels corrents i altres oceanogràfics."

DETERMINACIÓ INDIRECTA

Des de la publicació de les Taules de Knudsen en tots els Laboratoris oceanogràfics es determinà la salinitat a partir del $\text{Cl}^{\circ}/_{\text{oo}}$. Indicarem ara breument com es pot obtenir aquesta dada.

Hi ha el mètode gravimètric que consisteix en precipitar els clorurs pel nitrat de plata

D'aquest clorur de plata precipitat s'en dedueix la quantitat de clorurs i d'aquests la salinitat.

Tal procediment si bé és el més exacte, resulta massa llarg puix es mitjançant pesades de precisió, amb les consegüents reduccions al buit que requireixen molt de temps. Tan sols les anàlisis volumètriques són bastant ràpides per ésser emprades en gran escala. Per això el Laboratori de Copenhague, establí a base del clàssic mètode de Mohr una tècnica i un instrumental especials que constitueixen el que s'anomena el mètode de Knudsen, la precisió del qual ha estat estimada per algú en aigües oceàniques en dues unitats de la segona cifra decimal del $\text{Cl}^{\circ}/_{\text{oo}}$. Es també a base de la precipitació dels clorurs mitjançant una solució valorada de nitrat de plata i usant el cromat potàssic com indicador

El canvi de coloració de groc a vermell, en aparèixer el cromat de plata, ens indica el final de la primera reacció i pel nitrat de plata gastat deduïm la quantitat dels clorurs i d'aquests la salinitat. La solució de nitrat de plata és valorada exactament amb una "ai-

gua normal" que fins fa poc era subministrada pel Laboratori de Copenhague i que també ha estat objecte de discussions. Actualment es fa en els nostres laboratoris la valoració amb una dissolució exactament preparada de clorur sòdic.

Però, com dèiem al començament, una volta establert pel Laboratori de Copenhague el mètode Mohr-Knudsen i les Taules hidrogràfiques, s'aixecaren les crítiques contra aquestes i contra l'acord d'Estocolm, considerant impossible d'assolir la precisió exigida i estimant inexactes les fórmules fonamentals, a l'ensem que desconfiant de les qualitats del mètode.

A més d'això, són molts avui el oceanògrafs, Thoulet entre ells, que creuen que la veritable característica d'una aigua marina és la densitat *in situ* i han estudiat per establir un mètode densimètric, suficientment precís i més ràpid que no el cloromètric. La densitat de l'aigua marina es pot determinar directament amb picnòmetre, areòmetre, balança de Mohr-Westphal i indirectament per la conductibilitat elèctrica, pressió osmòtica i d'altres que no s'han duit a la pràctica. Però solament el mètode indirecte de l'índex de refracció ha estat admès com indicat. El primer que el recomenà fou Hilgard l'any 1887 i, després de moltes experiències fetes per diversos investigadors, Vaurabourg construï en 1921, per indicació de Thoulet, unes taules i uns gràfics per passar de l'índex de refracció a la densitat amb un error de 0'0002. Entre els autors que han defensat el mètode densimètric de l'índex de refracció, sobreposant-lo al cloromètric de Knudsen, volem citar el nostre company i col·laborador d'aquesta revista, l'infatigable investigador Francesc de P. Navarro, al qual dedicam aquest article; ell ha estat qui amb una exposició clara i amb una experiència definitiva, ha mostrat la superioritat baix de tots conceptes d'aquest procediment, proposant un acord internacional sobre aquests quatre punts: a) model de refractòmetre que cal emprar; b) revisió i correcció de les taules per passar de les mesures òptiques a les de densitat; c) revisió i correcció de les taules hidrogràfiques que permeti el seu us a partir de la densitat inicial en lloc del Cl^o/_{oo}. (1)

(1) NAVARRO. *Notas y Resúmenes del Inst. Esp. de Oceanografía, 1931.*

ORIGEN

Una pregunta es formula automàticament en estudiar aquestes qüestions: La mar, ha estat sempre salada? Les primeres aigües serien tal volta com les continentals d'avui en un principi, i s'han enriquit amb matèries dissoltes? Categòricament es contesta avui a aquestes preguntes que la mar fou salada des de la seva formació.

A la idea de la salinitat inicial s'hi arriba seguint a Berget (1) per dues teories, totes dues conseqüència de les diverses concepcions cosmogòniques. Si partim de les idees de la nebulosa, segons Laplace, Arrhenius, veiem que en formar-se la primera crosta terrestre que tancava el nucli, aquesta estava rodejada pels vapors dels cossos fusos i a temperatures extraordinàriament elevades, cosa que donava lloc a que els cossos composts estiguessin dissociats, ço és que aquesta atmòsfera primitiva estava formada pels diversos elements en estat de vapor. Baixant poc a poc aquesta temperatura arribà un moment en que foren possibles les combinacions. Aleshores es precipitaren els clorurs, bromurs i iodurs dels metalls alcalins i alcalino-terris que es dipositaren damunt la superfície de la terra. Més tard, l'oxigen i l'hidrogen formaren l'aigua, si bé aquesta no pogué condensar-se en tant no hagués baixat la temperatura a 360° (temperatura crítica de l'aigua); allavors i baix l'enorme pressió de 300 atmòsferes, puix tots els mars actuals estaven en l'atmòsfera, l'aigua pogué existir a l'estat líquid i es precipità damunt la crosta de la terra i en córrer damunt ella degué dissoldre tots els cossos que trobava, ja que és sabut que no hi ha res insoluble, tot és qüestió de temperatura, i aquesta primera mar es degué apropiat en quantitats diferents i al menys en forma de traces tots els cossos que trobà. Disminuí la temperatura arribant a 100° , 60° , i 50° fins que les condicions permeteren l'estatge de la vida, car segons opinió de la majoria de biòlegs, en brillar damunt la terra la flama vital, prengué per morada l'aigua oceànica, medi vital per excel·lència. Passaren els segles, la història geològica començà el seu desenvolupament i aparegueren les terres emergides i en elles els rius que aporten constantment a la mar matèries dissoltes. A més d'això, diu Lunnay que el volum de les aigües actuals és una fracció de les oceàniques primitives, ja que no tota l'aigua d'eva-

(1) A Berget, *Leçons d'Océanographie Physique*. Annales de l'Inst. Océan. Paris 1931.

poració retorna a la mar: una part d'ella dóna lloc a les hidratacions de les roques continentals; així doncs la salinitat s'ha fet més gran en el transcurs dels temps.

Però si partim de la cosmogonia de Belot, i seguim les ensenyances de Douville, exposades per Berget, hem d'admetre que quan la terra es formà a l'estat de fusió es trobava rodejada d'una atmòsfera igual a la del Sol. Els nostres coneixements de la composició de l'atmòsfera solar i de les reaccions que s'efectuen en el forn elèctric i en certs aparell de metallúrgia, permeten donar una idea dels fenòmens que es degueren produir en la superfície de la terra en els seus primers temps. El silici, el carboni, el nitrogen es trobaven combinats amb el ferro en el nucli central; l'oxigen, l'hidrogen, el clor, el fluor a l'estat lliure, constituïrien l'atmòsfera primitiva, que comprenia com l'actual del Sol els metalls alcalins i alcalino-terris, potassi, sodi, calci, a l'estat de vapor. El refredament paulatí donà lloc a la combinació d'aquests diferents cossos, a l'oxidació del silici del carboni i dels metalls, i a la formació dels clorurs, iodurs i fluorurs. Més tard la temperatura baixà a 1300° i l'aigua es pogué constituir a l'estat de vapor formant la major part de l'atmòsfera amb els clorurs, iodurs i fluorurs volàtils a aquella temperatura, els quals constitueixen la salinitat de les mars actuals. Així l'aigua de mar, segons aquesta opinió, fou salada des d'un principi i amb una salinitat quasi igual a la saturació.

DISTRIBUCIÓ

La salinitat no és la mateixa en tots els punts de la massa oceànica i les variacions guarden estreta relació amb les circumstàncies climàtiques i geogràfiques i amb la profunditat.

Podem dir, en general, que la salinitat és major en les mars càlides i més petita en les fredes. Influeix extraordinàriament la quantitat d'aigües continentals aportades pels rius, i la humitat de l'aire i altres causes secundàries. Veim que el Mediterrani, mar tancat, en el qual s'efectua una gran evaporació i on els rius no són molts, ni de gran importància, la salinitat és gran, des de $35'5\text{‰}$ a $41'6\text{‰}$; però on és veritablement extraordinària és en el Mar Roig que arriba a $46'6\text{‰}$. En canvi el Bàltic, on l'evaporació és molt feble i en el qual vessen llurs aigües rius d'importància, ens dóna una salinitat extraordinàriament petita: 18‰ en la part meridional, 7‰ en la part central i $0'6\text{‰}$ en el golf

de Finlàndia; en alguns paratges del Bàltic, hi viuen certes espècies de granotes amb tota comoditat.

En les mars obertes es pren com a salinitat mitjana la de 35 ‰, és a dir, que una tona d'aigua de mar té 35 kg. de sals. Les oscil·lacions tenen una amplitud de 32 ‰ a 38 ‰.

Les diferències en profunditat rares vegades passen de 1 ‰; però podem dir que en general la salinitat disminueix amb la profunditat, excepte en algunes mars secundàries, on passa al revés.

La quantitat de sals que contenen totes les mars reunides, és calcula en vint i dos milions de quilòmetres cúbics. Si es pogués estendre tota la sal de la mar damunt la terra, evaporant l'aigua, tendriem una capa de 60 metres de gruix.

En la nostra badia de Palma ha estat estudiada la salinitat periòdicament d'anys ençà, i podem donar aquestes dades referents a l'any 1930: (1)

Superfície	{	Màxima. 37'81	{	Màxima. 37'90	{	Màxima. 37'94
		Mínima. 36'98; 5 metres		Mínima. 37'22; 10 metres		Mínima. 37'27
		Oscil·lació. 0'83		Oscil·lació. 0'68		Oscil·lació. 0'65

Les variacions anuals en la superfície són d'importància. Sembla que la salinitat augmenta una mica amb la profunditat. El màxim de salinitat no coincideix amb la intensa evaporació estival.

INFLUÈNCIES

Deiem al començament que la salinitat està íntimament lligada amb tots els fenòmens de l'oceà. No es pot tractar de cap dels problemes marins o de biologia marina sense tenir en compte el factor salinitat; en altra ocasió des d'aquestes planes indicàvem que els factors primordials de la vida marina són: temperatura, salinitat, oxigen, anhídrid carbònic i matèria orgànica.

En un dels fenòmens on més es deixa sentir aquesta influència és en la dinàmica marina. La teoria de Buchanan sobre el mecanisme dels corrents, descansa íntegrament damunt les variacions de temperatura i salinitat. També des d'aquesta revista exposarem la hipòtesi, bella baix tots conceptes, formulada per Le Danois, de "*Les Transgressions Atlàntiques*", teoria completament halotèrmica. (2)

(1) NAVARRO.—*Nuevos estudios sobre la temperatura, la salinidad y la circulación del agua en la Bahía de Palma de Mallorca.*—Notas i Resumenes del Ins. Esp. de Ocean. 1931.

(2) LA NOSTRA TERRA, I, 1928, pp. 398, 493.

Pel que es refereix a les influències biològiques, podem dir exactament el mateix: no es pot abordar cap investigació de biologia marina sense comptar en primer lloc amb el coneixement de la temperatura i la salinitat. No cal insistir sobre aquest particular ja que des de LA NOSTRA TERRA, exposarem dues de les qüestions que més poden servir d'exemple: La *planctologia* (1), i les emigracions de la tonyina (2) en les quals es manifesta intensament la influència de la salinitat.

M. MASSUTÍ I ALZAMORA

(1) *El cicle alimentici dels éssers marins*, LA NOSTRA TERRA, II, 1929, p. 337.

(2) *Un problema de biologia marina*. LA NOSTRA TERRA, III, 1930, pp. 341, 378.

La ciutat no ha d'ésser una simple aglomeració de persones, sinó un centre apte per suscitar l'ardiment per la pràctica i el desplegament dels més nobles ideals que contribueixen a reunir els homes. Es així com l'ha definida Aristòtil quan diu que la ciutat era un indret on els homes feien vida en comú per a un noble fi.

RAYMOND UNWIN (Town plainning in practice)

FULLS D'ALBUM

HE vist una oreneta, amb les ales esteses, aixafada contra l'asfalt. Què has fet del teu cor, ciutat?.

*

Els remes, en tallar l'aigua, s'en volen dur, inútilment, els collarets de perles de les sirenes.

*

En la primera mirada dels infants, hi ha totes les colors de l'Arc de Sant Martí.

*

Les gavines són flocs d'escuma que el vent s'emporta cels enllà.

*

Els oronells teixeixen de blau el Cel, perquè, a la nit, les estrelles no caiguin.

*

Déu posà en els ulls de les noies—per a goig i turment nostres,—tota la llum i el misteri que hi ha en cada estel.

TOMÀS ROIG I LLOP

DE L'AMBIENT CIENTÍFIC

I

L'APASSIONADA i febrosa activitat creadora dels grans homes que no es resignaren a la mediocritat és un misteri que atreu i admira a tots els moridors. Quan, esclafats per la tasca de cada dia, cercam fugir de l'atmòstera asfixiant que ens rodeja, ens giram, cercant l'aire pur, a les grans figures que desperten en nosaltres una viva admiració. I, al veure-les encimbellades allà on la generalitat dels homes no ha d'arribar mai, no podem estar de demanar-nos d'on tregueren l'impuls, sovint genial, de la seva obra.

La nostra condició humana no es resigna a la imatge litografiada pels retòrics, sinó que aspira a conèixer als savis en la intimitat de la seva vida humana, opresos per la pobresa o nedant en l'abundor, visquent al mig del món, o lliurats a la solitud i al silenci més fecund, com si els caires de la seva vida, al ésser-nos més coneguts poguessin lliurar-nos el secret de la seva creació. Treball debades! Mai no sabrem perquè Dumas deixa l'apotecaria d'Alais, on està d'aprenent i fa a peu el camí de Ginebra per entrar de practicant a la farmàcia de Leroyer per tal de poder seguir el cursos de l'Universitat; perquè Berzelius, fill d'un mestre d'escola de Westerlösa, sent ja de menut una predilecció tan marcada per la química; perquè Cavendish, l'hereu del duc de Devonshire, l'home que porta un dels llinatges més il·lustres de l'Anglaterra, i hereu de la més gran fortuna que a Anglaterra hi havia, defuig la gent per a consagrar-se a l'estudi i a la investigació com quan, de jove, habitava damunt les païsses de l'hotel del seu pare en la més trista solitud. La flama del geni és quelcom inexplicable i misteriós. Podem arribar a entendre com els grans talents han aconseguit els seus descobriments, però el salt prodigiós que hi ha entre la seva obra i la intruïció genial dels grans creadors ens escapa. Sovint diem que aquells grans homes cercaven la seva

glòria, fent-los certament poc favor, car la glòria, segons la bella imatge de Séneca no és altra cosa que una ombra que acompanya al cos, ara al davant, ara darrera. A més, és quelcom que quasi sempre arriba quan qui l'ha guanyada ja no és d'aquest món. D'Alambert al descriure el temple de la glòria literària, diu: "L'interior del temple és habitat pels morts que no hi eren en vida, i per alguns vius a qui es llença fora del temple, tot just arriba per ells l'hora de la seva mort".

Mes que per la seva glòria personal resulta, a fi de comptes, que han treballat els savis per la glòria de la seva pàtria, i encara sense saber-ho ni voler-ho; encara que no pensassin en res més que en satisfer l'interés viu, apassionat, que dins ells despertava la recerca i la investigació: la fidelitat a la pròpia vocació. La idea de pàtria està tant fonament arrelada en l'home, que fins i tot quan es conseguís demostrar que aquesta idea recolza damunt d'una simple il·lusió, no serien prou forts tots els raonaments imaginables per a neutralitzar la força d'aquesta idea, capaç, com el mateix deure moral, de comunicar impuls i realitat a tota mena de sacrificis. Es cert que la ciència no té pàtria; és una pleta universal bastida amb els esforços i els sacrificis d'homes de tot el món, però, com digué Pasteur en una ocasió solemne, si la ciència no té pàtria, en tenen els homes de ciència. I perquè ells nasqueren en un recó de món, en que sia el més humil de tota la terra, queda tal recó magnificat per la resplendor de la veritable glòria amb que auriola l'humanitat els seus grans homes, que són semblants a les altes muntanyes que dominen i delimiten el país, dormit sota la boira gris de la vida monòtona i mediocre.

Els grans homes saben que prest o tard—quasi sempre tard,—se'ls ha de rendir un culte fervorós que els compensi de les amargors que els produïren, i del desconeixement en que es mantingueren els contemporanis. Aquell conegut vers de Miquel Angel: *non vi si pensa quanto sangue costa*, serva sempre per ells, en relació a la seva obra, una punyent actualitat, sols compensada per la consciència del deure complit, que és el que menava a Kepler a comparar la indiferència i la incomprensió dels contemporanis vers la seva obra amb la llarga corrua de segles que hagué d'esperar Déu abans ell no revelàs als homes un dels més bells secrets del Creador.

Si els grans homes són els glorificadors de la pàtria, aquesta els venera encercolats per la llum de l'amor i per l'agraïment dels

coterranis, que saben que el nom de la terra ressona enllà de totes les fronteres en les ales victorioses dels seus grans homes.

Però, l'estudi de la vida dels grans homes no es pot fer solament per tal de rendir-los un tribut d'agraïment. La terra, si ha de mantenir el nivell cultural que els feu possible, necessita treure profit d'aquest estudi, que s'ha de prendre com un mitjà necessari per a conèixer les condicions que són propícies a la naixença i desenvolupament de les idees científiques; com un procediment per a seguir l'evolució i desplegament de la ciència i, sobretot, com exemple guaiador i engendrador de les futures personalitats. Quan un poble es sap orfe d'aquestes personalitats, com és ara el nostre, és quan més necessari li és mirar-se en l'espill dels que foren grans, per tal de cercar en ells estímuls a les dormides energies, per tal de trobar en ells la fe en els propis destins. Perquè no cal oblidar que els pobles són grans precisament pels homes de valer que han produït, per la col·laboració que els seus fills hagin aportat a la civilització i a la cultura universals.

Al estudiar la col·laboració mallorquina en les tasques de cultura, és cosa que sorprèn veure que un poble com Mallorca, que entrà en la civilització cristiana amb la generosa universalitat de Ramon Llull, sentís estroncar-se tan aviat l'abrivada de vida que l'impulsava a les grans conquestes de l'esperit, caiguent dins el més fat conformisme, l'enemic matusser de tota cultura ja que és oposat al deure de personalitat.

Les causes polítiques d'aquesta davallada són ben conegudes. La cultura del nostre poble estigué a punt de morir de mort violenta; la volguerren assassinar i caigué malferida en la plenitud d'una evolució que anava desenvolupant-se en el sentit goetià d'arreglada de formes. La terra, però, que volien tornar estèril, servà llecor de vida, i l'arbre esbrancat de la cultura nostrada, en comptes de resignar-se a viure en el record i en les ruïnes, d'elles en tregué la saba que havia de nodrir la novella brostada de la renaixença.

En general, és atribuïda aquesta renaixença, potser amb certa raó, a la resistència que oferí la llengua als embats, sempre forts i sovint ben dirigits, de l'assimilisme castellà, resistència que es convertí en foc de poesia. La càndida imatge de la nostra illa que ens ha donat la poesia és ablamada d'ardència patriòtica: talment porten amb ells, els pètals impolluts dels nostres ametllers, un rastre de la resplendor que posa el sol damunt totes les coses.

La llengua, però, encara que sia expressió d'un poble, encara

que sia feta de paraules extretes dels nostres argilers, que conservi la calor inconfusible dels camps nostrats, no és més que un instrument de cultura. I la cultura és quelcom més profund, més extens i sobretot més universal. Amb tot, el fet que una llengua superi les formes pageses del parlar, i arribi a la maduresa que representa la forma escrita presuposa un estat enlairat de cultura, ja que s'es feta apta per a la relació científica. El llenguatge era ja en temps de Ramon Llull el d'un poble de cultura avançada. El pensament troba ja la seva expressió justa i retenen les paraules, denses de futur, la voluntat d'eternitat que representa tota obra escrita, destinada a portar les idees enllà de les sempre esquifides fronteres d'un idioma.

La davallada que sofreix la corba de la nostra cultura no correspon a un simple enviliment de la parla, ja que aquesta, neta i rica, era ben viva en les nostres pagesies, i fou precisament aixó el que feu possible la renaixença. La davallada coincideix amb una època en que el nostre poble es trobà endarrerit respecte de la cultura general europea. Li mancaven les idees, que són la pedra que gira en la fona brunzent del llenguatge. I quan aquestes idees comencen, de bellnou, tímidament, a brostar, quan es sent altre cop la necessitat d'adquirir coneixences per tal de caminar amb el ritme del món civilitzat, és quan comença el nostre renaixement, i no a l'instant en què la llengua torna a ésser emprada pels poetes per a trametre als demés el foc del seu esperit. La revifalla comença per un anhel de posar-se a to amb els corrents ideològics d'Europa. A Mallorca, abans de la generació de *La Palma*, hi ha l'època que representen per una banda el P. Pasqual i per altra el salonet de D. Bonaventura Serra, que significa un esforç minúscul i poc reeixit si es vol d'acomplir el deure social que l'hora imposava. En Ramon de Togores, Montis, els marquesos de La Bastida i de Campofranco, Virgili, Rubí, el Dr. Fiol cercaven revifar la llàntia que molts creien extinguida per a sempre mes.

En aquell salonet, tan bellament evocat per Antoni Pons (1), sembla que es tenia consciència del nostre endarreriment cultural, i es jutja per primera vegada, no ja la migradesa de l'aportació espanyola al desenvolupament espiritual de Mallorca, sinó que els mateixos espanyols hi són cruament jutjats. És el marquès de Solleric qui expressa la sensació d'hostilitat vers un determinat estat

(1) *Diari del Dr. Fiol*, pàg. XXXI

de coses que allà es sentia, quan escriu: "els espanyols no són, com es pensa, gent ufana, amics de comandar i aconsellar, sinó que realment no són altre cosa que uns grans ignorants i no menys presumits..." Anys més tard repetirà aquest concepte, més durament encara, Cadalso, el clàssic castellà.

Si aquest era el concepte que es tenia entra la minoria dirigent de l'estat en que es trobava la cultura a Espanya, no resulta gens extraordinari que les persones que sentien la necessitat d'instruir-se es gressin de cara a França, empori per aquell temps de la ciència. A altres regions d'Espanya passava una cosa semblant. Aquell període històric es troba, efectivament, marcat per uns tímids desigs d'expansió cultural, que a Catalunya i a Mallorca havien d'arribar a desembocar en la Renaixença com a conseqüència d'un millor coneixement de les nostres coses.

Les persones cultes d'aquell segle vivien espiritualment de cara a França, com gran part del món per altra banda, i s'hi giraven es tractés del que fos. Per exemple: el marquès de Campofranco, al dissertar sobre l'eloqüència, no sols empra el francès en els seus versos, sinó que als sermons barrocs que aleshores s'estilaven oposa els models francesos:

J'oppose a Vieira des rivaux triomphants
qui chasseront du trône usurpé ses enfants;
ce sont les Massillons, Bourdaloues, Flexier...

Aquella era l'època de la "il·lustració" i no sols eren enciclopedistes com D'Alambert i Campomanes els corresponsals de Bonaventura Serra, sinó que tota la immensa i desigual producció d'aquell nucli servà sempre el caràcter enciclopèdic, amb la única i sortada variant que la irreligiositat de la *élite* francesa s'es vaïda al arribar a les nostres platges per a servir la part positiva de l'obra: la de reunió de coneixements científics, la de despertar l'interés vers els problemes de la ciència (Miquel S. Oliver, *Mallorca durante la primera Revolución*). Dins la tendència forta i uniforme, altament impersonal, que representa l'ideal de cultura del segle XVIII Mallorca intentava aliar l'esperit local a la vida total de la cultura. Al mateix temps que Serra i Pueyo "plegats herboritzaven, plegats dibuixaven i feien utilíssims assaigs de química" escrivia el primer el seu llibre *Glorias de Mallorca* i la *Flora Balearica* I, si tots llegien les *Cartas* del P. Feijóo, la Universitat llençava el seu cant de cigne amb les discussions del frare d'Oviedo i el monjo de

Sant Bernat i catedràtic de filosofia P. Raimon Pascual, que acabaren amb la publicació de l'obra magistral d'aquest darrer *Vindiciae Lullianæ*. En general, es pot afirmar que en el segle XVIII, després d'anys de mortal quietud s'anava formant un veritable ambient científic. És molt possible que els esperits cultivats d'aquell temps no percebien la fisonomia de l'esdevenidor, però tots els seus treballs són expressió de la seva fe en la primacia de la ciència i de l'esperit. Es trobaven a pler dins aquella *república de savis* que sorgia lentament a Europa malgrat els trasbalsos polítics. Es clar que es tractava d'una minoria totalment separada del poble; és veritat que mancava el descobridor, que és la força creadora que, actuant damunt les forces productores, les senyala la direcció. Però, com ha escrit Oliver, li basten al segle XVIII els noms de Jeroni Alemany, el Paborde Terrassa, Serra, Barberi, Talladas, P. Lluís de Vilafranca, per a justificar-se. El mallorquí d'aquell temps ja no vivia sol amb el seu paisatge, sinó que veia ampliar-se el seu horitzó geogràfic. La vinya pairal havia florit, i no hi fa res que les seves flors quasi no tenguen color ni forma, si sabem que són auguri de raïms opulents i sucosos.

La Universitat ja no tenia la direcció de les forces de cultura, però la iniciativa privada actuava. No s'arribà certament al fecund llavorar del nucli de Vergara, ni al de la "Conferència per instruir-se en la física matemàtica i experimental" de Barcelona, però tanmateix el solc era obert i la llavor enterrada. Corria per Mallorca, amb un so més apagat, l'eco de l'època que representen a la península, en les ciències físiques i químiques, Salvà, Lang, Bethancourt, Proust, Chaveneau, Elhuyar.

JOSEP SUREDA I BLANES

(Continuarà)

A un ametller florit dins un hort claustral

A PERE ROSSELLÓ

HE vist sobre la tanca del vell convent claustrat
sorgir la testa ufana del teu brancam en flor:
rosat com una albada, tot ell era irisat;
d'un foll desig la flama incendiava el cor
de la subtil floreta blanca.

Un any darrera l'altre cresqueres lentament:
mentre l'arrel profunda la terra abraonava,
la branca s'arborava sorpresa pel turment
de veure aquell misteri que remorós s'alçava
enllà la freda i alta tanca...

Ara que satisferes el teu desig profà
retorna al teu retir on viu la Vida entera:
el món és traïdor; quan et veurà passar
aixecarà la seva altiva polseguera
per embrunir-te l'alba branca.

Floreix com eixes verges qui trenen llur camí
prudents i vigilants, encès el llantió,
i passen per la vida, d'un infinit destí
teixint la tela blanca, corpreses per l'Amor
que és un delit que no demanca!

MANUEL ANDREU FONTIRROIG

E L S L L I B R E S

J. OLIVER FEBRER.—*Normes biològiques d'Estructuració Social*. Pròleg de A. Pedro Pons. Petra, Mallorca, any 1933. 189 p. I f. 12.º.

Hem rebut aquest llibre del Sr. J. Oliver Febrer qui en varies ocasions ha organitzat meritòriament alguns homenatges als fills preclars de Mallorca, Ramon Lull i Fra. Juníper Serra. La seva obra "Normes biològiques d'estructuració social" és un intent de coordinar o sistematitzar les idees de l'autor sobre els greus problemes actuals de la societat. Les assídues lectures de l'autor, de les obres publicades del Beat Ramon, amalgamades amb els seus propis coneixements mèdics i fins amb els assaigs d'autors diversos, donen al llibre una fesomia particular, com de cosa no prou reeixida. Madurades, les idees del Sr. Oliver assolirien segurament una claretat i eficàcia que ara no semblen definitives.—B. F.

OBRES originals de Ramon Lull. Volum XVII. *Art Amativa. Arbre de Filosofia, desiderat, escrits a Montpeller l'any MCCXC*. Transcripció directa, proemi i variants per Mossèn Salvador Galmés. Palma de Mallorca, 1933. XXIV+514 pp. 8.º.

Grat sia a Déu, un altre volum, el 17e, de les Obres originals de Ramon Lull compareix per aquests temps commemoratius del VIIe centenari. Els qui poguessin trobar poc el que s'ha fet i es fa per solemnitzar-lo, a aquest centenari, si coneguessin les dificultats d'ordre divers vençudes, la constància d'esforç i la tenacitat que la continuació d'una publicació com aquesta suposa, veurien que l'aparició d'aquest voluminós in-8º habillat de vermell sangonent, que avui guaita als aparadors de les llibreries, és per ella sola una bella i la més eficaç commemoració.

Dos tractats lullians, de desigual extensió, conté el volum, fruits tots dos de la plena maduresa autumnal de Ramon, i realitzacions del pla de noves obres que li feia concebre el seu ardent desig de donar "una tècnica nova bona a multiplicar i actualitzar les potències de l'ànima—voluntat, enteniment, memòria—en el grau més alt d'eficiència possible". El primer, l'*Art Amativa* fou escrit, sembla, a Montpeller, "centre d'operacions de Ramon des de la publicació del *Blanquerna* (1283) i l'hi finí la vigília de S. Llorenç de 1290 a N.",—data que seria la primera consignada per l'autor, per més que el minuciós transcriptor dóna les seves raons per dubtar de l'autenticitat gràfica de la mateixa. L'edició crítica és feta a base del ms. Esp. 234 de la Biblioteca Nacional de París, (s. XV), i de dos més de la Bibl. de Munich, els tres catalans i de filiació diferent; d'edicions només hi havia fins ara la llatina inclosa en la Maguntina.

El segon tractat, l'*Arbre de Filosofia*, "desiderat" o sia a fer, car l'autor "no el tenia, sembla, per definitiu ni complet", té una tradició manuscrita original més escassa; un sol text català s'en coneix, en el ms. Hisp. 60 de la Biblioteca de Munich, base de la present edició, primera original, no existint-ne també fins ara altra que la llatina, inclosa igualment en la Maguntina. Les versions mss. llatines són, en canvi, abundoses. D'aquesta obra són particularment interessants les dues notícies—justament posades de relleu en el proemi per Mn. Galmés—de la mort de Blanca Picany, muller de Ramon, quan aquest escrivia el llibre (a Montpeller també, pels volts de 1290), i que no havia vist el seu fill Domingo, o sia que era absent de Mallorca des d'abans d'escriure el "Llibre d'Intenció". Al seu fill és aquest llibre dedicat, com havia fet ja amb la *Doctrina Pueril* i el *L. de Intenció* amb fins pedagògics i com a compliment d'un deure paternal, que les atencions sempre més abassegadores del seu "negoci" li impedièn d'atendre de més a la vora. Això, aquestes partícules biogràfiques, extreïtes de l'entranya de l'opus original ingent i esponerós, són tant més de preuar per quant la personalitat, i la bibliografia sobretot, del nostre polígraf estan encara, al cap d'anys de lullisme i de comentaris, per refer en part i per reajustar totalment. Mn. Galmés senyala les diverses obres de Lull que cita cada una de les transcrites, procediment excellent i indispensable per la necessària i urgent ordenació total de la gran selva manuscrita lulliana.

I ara manca dir una altra cosa sobre l'aparició d'aquest nou tom de les Obres Originals de R. L., i és cridar l'atenció sobre les condicions de publicació d'aquestes obres. El present volum surt encara sota el patronatge de la Diputació de Balears i l'Institut d'Estudis Catalans. Però això, que fa possible, i sort ne tenim! la continuació de la present edició, no basta de cap manera, perquè no poden perllongar-se indefinidament esforços que resten incompensats en tots sentits. Es qüestió de dir ben clar que la publicació de les obres originals lullianes no podrà arribar mai a un to de normalitat, si no hi porten ajut, primer que ningú, els mallorquins que en tenen obligació. I quins són aquests? Molt senzill: Tots els qui tenen prou cap per fer-se càrrec de la importància i categoria d'aquesta obra i de l'exigència del nom de Ramon Lull—noblesa obliga—que els imposa aquest deure; i prou fortuna—no cal ésser milionari ni molt menys per abastar-hi—per poder-la ajudar, subscriuint-s'hi, sense un excessiu sacrifici. Si no existeixen a Mallorca un nombre suficient d'aquestes persones, aleshores pleguem, i deixem de parlar d'un cop de coses de que ens omplim cada dia la boca quant a cultura i a riquesa del nostre país. I si existeixen aquestes persones, que surtin d'una vegada també. Que si haguessin sortit ja, no hauriem d'aprofitar l'aparició de cada nou volum, d'unes obres que són el màxim exponent internacional i la més alta executòria gloriosa que pot presentar Mallorca davant el món de la cultura, per senyalar l'heroïcitat que representa la seva publicació en les condicions presents, i la vergonya colectiva que representa també per tots els qui així la imposen, la toleren, o la ignoren, que potser és encara pitjor.—J. P. i M.

RECULLS DE FORA

Conseqüència prevista i esperada del llarg període d'inestabilitat política que assenyalavem en el número anterior, a la fi en el Consell de Ministres de dia 1, celebrat sota la presidència del Cap de l'Estat el Sr. Lerroux plantejà la crisi parcial per dimissió dels Srs. Martínez Barrio i Lara, titulars de les Carteres de Governació i d'Hisenda. El Sr. Alcalà Zamora entengué que les circumstàncies aconsellaven que la crisi fos total, quedant així immediatament plantejada i obert el període de consultes.

Després d'aquestes, dia 2 encarregà el Cap de l'Estat la formació del nou govern al Sr. Lerroux, el qual l'endemà dia 3 en presentà la llista, que fou aprovada, en aquesta forma: Presidència, Lerroux; Estat, Pita Romero, (republicà independent); Governació, R. Salazar Alonso; Guerra, Didac Hidalgo; Marina, J. J. Rocha; Agricultura, Ciril del Rio Rodríguez (republicà independent); Indústria i Comerç, Samper; Comunicacions, Josep M.ª Ruiz Zorrilla, (agrari); Instrucció Pública, Salvador de Madariaga (republicà independent); Treball, J. Estadella Arnó; Obres Públiques, Guerra del Río; Finances, Manuel Marraco; Justícia, R. Alvarez Valdés (liberal demòcrata).

***

El nou Govern, que es presentà a les Corts reobertes en la sessió del dia 6, fou presentat a la Cambra pel Sr. Lerroux, i hagué de fer front des del primer moment a la difícil situació social plantejada a Madrid amb motiu dels conflictes acumulats dels metallúrgics, arts gràfiques, i ram de la construcció principalment.

El dia 11 a mitja nit començà l'atur absolut dels impressors. La fulla oficial que sortí l'endemà, dilluns, hagué d'ésser venuda pels guàrdies d'assalt. L'endemà sortiren *El Debate* i *El Socialista*, i la seva venda originà una sèrie d'incidents. La vaga es dugué a la sessió de Corts de dia 13. A migdia del 14 sortí *A. B. C.* i *La Época*. Dia 15 al matí reprengueren la feina els obrers tots del ram per decisió de la Casa del Poble. El conflicte de la construcció fou resolt per ordre del Ministeri de la Governació obligant a reprendre el treball dia 19 i imposant les condicions.

L'ordre públic fou mantengut enèrgicament. L'estat d'alarma havia estat prèviament declarat a tota Espanya des del dia 17.

***

Seguint la tramitació parlamentària del projecte d'Estatut Basc, en la darrera sessió de Corts del febrer (dia 28) i després d'un llarg debat fou posat a votació el vot particular del Sr. Salmón al Dictamen de la comissió, vot particular que proposava l'exclusió d'Alava del dit Estatut. Contra la proposta Salmón votaren els Nacionalistes bascos, Radicals, Conservadors, Lliga Catalana, Esquerra Catalana, Esquerra Republicana i Socialistes: total

136 vots. A favor votaren els Agraris, Populars agraris, Monàrquics, Nacionalistes i Feixistes: total 125 vots. Triomfà per tant el criteri dels nacionalistes bascos que guanyaren aquell dia la dura, i encara no darrera, batalla.

* * *

El Parlament de Madrid ocupà les sessions dels mes en la discussió del pla de construccions navals; de l'augment de plantilles des cossos d'Assalt i Guardia-civil, aprovats dia 7; dels havers de la clerecia, que dia 22 quedà admès amb l'aprovació per 191 vots contra 9 del vot particular dels radicals que s'havia fet seu el Govern; i amb la discussió, començada a darrers de mes, de la totalitat dels pressuposts per 1934. Dia 27 fou aprovat no obstant un decret prorrogant per un altre trimestre els actuals pressuposts de l'Estat.

* * *

També a Catalunya fou difícil la situació social creada amb les múltiples vagues plantejades. Un intent de vaga general provocat pels extremitistes per dia 13 fracassà rotundament a Barcelona, reduint-se a un atur parcial secundat sols per socialistes, comunistes i trentistes.

A les 12 del vespre de dia 15 quedà plantejada a tot Catalunya la vaga dels serveis de llum i força, serveis que no obstant foren garantitzats per l'assistència d'equips oficials. La vaga fou solucianada a la nit de dia 20 per un acord que estableix unes noves bases de treball. Foren igualment solucionades pacíficament, per intervenció de la Conselleria de Treball de la Generalitat, les vagues del ram de l'Aigua i dels Ferrocarrils de Catalunya.

* * *

El Parlament català dedicà la majoria de sessions del mes a la discussió de l'articulat de la Llei de contractes de conreu, aprovada en votació nominal dia 21. En la sessió del dia 13 fou aprovada la pròrroga pel segon trimestre del pressupost de 1933 de la Generalitat, i dia 16 l'articulat del projecte de Llei del servei d'arxius, biblioteques, museus i patrimoni artístic i científic de Catalunya. En la sessió del 22, el President de la Generalitat feu una declaració suspenent les sessions fins a nou avís, a fi de preparar la tasca de la nova etapa legislativa.

* * *

Dia 2 prengueren possessió del càrrec de Comissari general d'Ordre Públic de Catalunya el Sr. Pere Coll i de Cap de Serveis el Sr. Josep Casellas.

* * *

En ocasió d'un viatge de propaganda i mentre celebrava una reunió amb elements afins, fou detingut a Barcelona i posat a disposició del jutge amb el corresponent atestat el diputat a Corts Sr. Albiñana.

* * *

La nit del 13, fou assaltada i incendiada per tres desconeguts la tomba del President Macià al cementiri nou de Barcelona, cremant-se totes les

corones i ornaments que la decoraven, fet salvatge que meresqué la general reprovació.

* * *

A Roma, del 13 al 17, estigueren reunits per conferenciar amb Mussolini el Cancellier d'Àustria, Dollfuss i el Cap del Govern hongarès, Gombos, per tractar una aproximació econòmica del tres països en benefici de tots ells. L'abast de l'acord o pacte signat a Roma dia 17, que no modifica cap tractat existent i la posició d'Itàlia davant els problemes generals del món i els diferents Estats, fou explicat per Mussolini en el seu discurs de dia 18 en la reunió del II Congrés quinquennal feixista, radiat a tot el món.

* * *

En la sessió de la Cambra dels Comuns de dia 14, a Londres, el Lord del Segell privat Mr. A. Eden donà compte de les visites i gestions realitzades personalment en el seu viatge, prop dels Governes de Berlin, Roma i París, per veure de suavitzar els diferents punts de vista sobre la qüestió del desarmament. Digué també que la Conferència de Desarmament no es convocada encara per veure d'aconseguir diplomàticament, abans, una coincidència en els punts fonamentals que n'eviti el fracàs i el subsidiari de la S. de N.

* * *

Repetits contactes entre diferents nuclis de joves universitaris dels països meridionals amb els estudiants de Catalunya, València i les Balears, refermats en la recent excursió a Montpeller amb motiu de la commemoració del VII centenari lulllià, han donat com a primer resultat l'aparició d'"Occitania" revista mensual, que ve a propugnar l'acostament dels pobles d'afinitat occitana i que serà l'òrgan d'un moviment de superació espiritual que, sota el signe de la llengua i de la confraternitat occidental, està disposat a plantar cara als convencionalismes de qualsevol consagració il·legítima, per oficial que sigui. Aquest n.º 1 duu la data de 7 de març.

* * *

Paral·lelament ha estat fundada a Marsella (34, place Notre Dame-du-Mont) una *Societat d'Art Occitan*, l'objecte de la qual és la renaixença integral de la cultura mediterrània. La nova associació és posada sota el patronatge d'un Comité de Membres d'honor compost per MM. Henry Brémond, Valère Bernard, L. Denis Valveranne, P. L. Roudin, Antoine Conio i Jorgi Reboul.

* * *

A Barcelona han passat uns dies, a primers de mes, amb motiu de visitar la Universitat Autònoma, un grup de catedràtics de les de Montpeller i Tolosa, acompanyats de l'Alcalde de Montpeller. Els visitants donaren diverses conferències a l'Universitat i a l'Institut Francès. Es d'esmentar la conferència que, en ocasió d'aquesta visita donà el Prof. de la Universitat de Barcelona Sr. J. Serra Hunter sobre: *Orfila, sentit social i humanista de la seva obra*, a continuació de la qual, el professor de la Facultat de Medicina, Dr. Saforcada, explanà la seva sobre: *Orfila, creador de la Toxicologia*.

* * *

L'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona anuncia el concurs per al premi Miret i Sans (1000 pts.), ofert a la millor monografia històrica d'una població catalana. Els treballs, inèdits i escrits a màquina, poden ésser enviats fins dia 1 de març 1935 a la Secretaria de l'Acadèmia (Bisbe Casador 3).

***

Per la tribuna del Conferència Club català han desfilat: Josep Pijoan, abans de retornar als Estats Units, qui parlà sobre "L'orgia dionissíaca en l'Art" i el Dr. Curt Sachs, sobre "Motifs et symboles de la danse".

***

Organitzada per la secció d'estudis del Club Excursionista de Gràcia, Barcelona, ha estat oberta del 18 febrer al 14 març una curiosa exposició de moles i morters. En nombre d'unes setanta, l'exposició comprenia pesseres gregues procedents d'Empúries, ibèriques, romanes, gòtiques, fins arribar als estils moderns.

***

A la Galeria Nacional d'Art Modern de Valle Giulia, a Roma, és oberta oficialment des de l'11 de febrer l'Exposició internacional d'Art Religios, en la qual participen vuit nacions i figuren més de dos mil obres. Les primeres sales són dedicades a retrospectives, de les quals són les més importants les de l'escultor Wildt, i la dels mestres vuitcentistes italians: Morelli, Michetti, Mariani, Camucchini, Dupré. La representació francesa excel·leix en qualitat amb Bourdelle i Maurice Denis.

***

Per decisió del Govern lliure d'Irlanda, l'edifici de la Ciceregal Lodge, en el Phoenix Parc, serà transformat en Museu del Folklore Irlandès.

***

A l'Institut d'Art i Arqueologia de l'Universitat de París (rue Michelet, 3) donà dia 27 de febrer una conferència sobre "Les Loges de Commerce" el nostre col·laborador l'arquitecte Guillem Forteza. Aquesta conferència era la tercera del cicle sobre: L'Arquitectura civil a Catalunya a l'època gòtica, organitzat per la Fundació Cambó: "Art i Civilització de Catalunya" (Fundacions per l'Estudi de les Arts i Civilitzacions de la Mediterrània).

Els altres conferenciants i títols de les respectives lliçons d'aquest cicle són, Jordi Rubió; *El quadre històric; l'habitació segons els documents*; A. Florensa: *El Palau de la Generalitat a Barcelona; les Cases de la Vila*; M. Filangieri di Candida: *L'habitació senyorial*; C. Martinell: *Els banys públics*; J. Puig i Cadafalch: *La casa particular*.

***

La Gaceta de Madrid del 14 març publica dos interessants decrets del Ministeri d'Instrucció Pública referents al patrimoni artístic d'Espanya. Pel primer d'aquests decrets, s'estableix un Patronat encarregat de la conservació i protecció dels jardins d'Espanya, el qual ha de tenir cura de vigilar la integritat dels que sien declarats d'interés artístic i promoure i encausar aquelles iniciatives que sien a favor dels monuments d'aquesta naturalesa.

Pel segon d'aquests decrets es crea el Museu Nacional del Cotxe—a base de la importantíssima collecció de carroces, cotxes, arnesos i annexes existents a les caballerisses de la ex-Casa reial avui Palau Nacional—i es nomena el Patronat organitzador d'aquest nou museu.

* * *

Per decret de 20 de febrer ha estat creada la "Comissió especial d'estudi de la mar catalana", depenent del Consell de Cultura de la Generalitat. Aquesta Comissió és presidida pel conseller de Cultura i en formen part el Director del Servei Meteorològic de Catalunya, el Director de l'Institut Espanyol d'Oceanografia, un representant de la Junta de Ciències Naturals de Barcelona i tres representants nomenats pel Govern de la Generalitat. D'aquests darrers ha estat designat el Director del Laboratori de S'Aigo-Dolça i col·laborador nostre Sr. Francesc de P. Navarro.

* * *

Alguns llibres nous:

J. Roig i Raventós, *La Sala és plena*, comedieta en un acte.—Josep M.ª Tallada, *La crisi d'una civilització*.—Maria Ballester, *Cartes familiars*. Pròleg de Mn. Llorenç Riber.—Lluís Casals i Garcia, *Set colors* (poesies).—P. Rafel de Mataró, *Redempció*.—Joan Maluquer i Viladot, *El procés del nostre dret*, des del Congrés de Jurisconsults de 1881 fins a l'Estatut i la Comissió Jurídica Assessora.—Teodor Banús Grau, *Glossari de l'hora catalana*.—J. F. Vidal Jové, *La Senyoreta Oest* (El Nostre Teatre, 1).—Josep Maria Llorens, *Teoria de la música*.—J. Roig Guivernau, *Una noia segle XX*, comèdia en 3 actes (E. N. T. 2).—Josep Leonard, *Un tragipoema i Tizianella* (poemes, "La Revista").—Jean Cocteau, *Els infants Terribles*, Trad. R. Xuriguera (Ed. Proa.).—Dr. Ribó i Rius, *Eviteu les deformitats dels infants*, Pròleg del Dr. Corachán.—Maurici Serrahima, *El principi de Felip Lafont* (novella).—Xavier Benguerel, *Poemes* (La Revista).

N O T I C I A R I

LES FORCES VIVES A MADRID

La centralització político-administrativa a Madrid d'entre les moltes desventatges que té n'és una obligar les Autoritats de la perifèria a perdre el temps i els diners amb viatges i gestions, gairebé sempre inútils, al planell castellà. Una Comissió composta per Autoritats i representacions de les principals Entitats mallorquines anà a Madrid, a gestionar un petit pla de reformes que alleugerissen el problema obrer de l'atur forçós. Amb bones paraules les prometeren millorar la carretera de Ciutat a Lluçmajor passant pel Coll d'En Rebassa; la prompte resolució dels expedients per a la construcció de les Cases de Correus i Duana; l'ampliació del port de Palma; interessar-se per la immediata formació de una Junta administrativa de Carreteres; l'augment en la plantilla de forces de Seguretat i d'un escamot de vigilants dels estrangers; augmentar la consignació per llogar una casa de millors condicions, on allotjar el Govern Civil: tota una florida de promeses, que, com s'han de complir des de lluny ja en començam a dubtar de l'eficàcia tot d'una. Millor fóra tenir la nostra Autonomia i realitzar nosaltres mateixos les millores que necessitam.

"ESCOUTS DE MAR"

L'agrupació mallorquina "*Atlots de Muntanya*" ha creat una secció anomenada "Escouts de Mar". La seva finalitat és practicar la natació i prestar l'ajut personal en cas d'algun accident marítim, conèixer els esquemes de salvament i tercerament cooperar amb les Autoritats en el que pertany a les regles que cal observar per a la seguretat de les naus.

LES VENTATGES DEL CENTRALISME

La "*Gaceta de Madrid*" acaba de ressuscitar un afer que feia temps estava enterrat: el de les zones polèmiques. Per mitjà d'un decret mana el Govern que dins una faixa de cinc quilòmetres, seguint la costa marítima no es pot edificar sens el corresponent permís de l'Autoritat militar; i els edificis avui existents són subjectes a les conveniències de la dita Autoritat, qui podrà aterrar-los, sens indemnitzacions al propietari, quan ho reclamin els serveis de l'Estat. Aquest decret fou rebut amb franca indignació, que pujà de punt quan se'n reberen dos més regularitzant l'entrada i estatge ací dels estrangers i la creació de penitenciaris a les Balears, que tot plegat significa un ultratge a la nostra terra i una minva ben notable pels nostres interessos materials i morals.

La campana d'En Figuera congregà, al toc de sometent, gran generació a la plaça de Cort, que saludà amb vibrants picaments de mans l'hissament de la bandera tricolor i la barrada. Després d'un breu par-

lament del Batle, i precedida de les Autoritats i amb representacions de diverses Entitats, sota el guiatge de nostra senyera s'organitzà una manifestació, que anà al Govern Civil a protestar dels dits decrets, que porten a molts el convenciment de parlar en ferm del projectat Estatut d'Autonomia, avui oblidat. Caldria ara recollir, canalitzar i acreïxer aquest començ de simpatia popular per les nostres llibertats.

PREMSA NOVA

El "Casal Català" d'aquesta ciutat ha augmentat les planes del seu "Butlletí" el qual ara es publica sota el nom de "Llum" i en forma d'una revista.

S'anuncia per el mes vinent l'aparició d'una altra, redactada en espanyol, amb el títol de "Brisas". Es diu que en serà el Director Don Llorenç Villalonga. No es tancarà dins l'estret marc de la vida regional, sinó que compta expandir-se i fer arribar la seva influència fins a temes d'art i d'interés general.

INAUGURACIÓ DELS DIPÒSITS REGULADORS

Amb solemnitat, com calia a la importància de la millora, foren inaugurats els dipòsits reguladors, construïts a so'n Togores, a quatre quilòmetres i mig de la nostra ciutat, carretera de Valldemosa. Els dos dipòsits ocupen una extensió de quinze mil vuitcents setanta cinc metres quadrats i cada un té una cabuda d'onze milions cent trenta dos mil doscents vuitanta litres d'aigua. Per a dar eixida a l'aigua s'ha disposat una tuberia de fundició en forma de Y, que empalma a la tuberia de conducció forçada. L'aigua davalla als dipòsits mitjançant una escalonada, que guarda al sol del dipòsit de desgast per la pressió de la caiguda. Abans d'entrar-hi és sotmesa l'aigua a l'esterilització per la cloramina. Un comptador de tipus Venturi donarà diàriament el gràfic de l'aigua emprada per la ciutat.

En l'acte de la inauguració, al que assistiren les Autoritats, es feren parlaments enaltint la millora que es portava a efecte, després d'haver estat tants d'anys en projecte i per la qual l'Ajuntament actual és creditor a la gratitud dels ciutadans, en profit dels quals fou inaugurada.

EL NOSTRE TEATRE

Pel començ del mes qui ve estan anunciades les estrenes al Saló Mallorca de tres obres dels nostres comediògrafs, titulades: "El tio de l'Havana" de Josep M.ª Tous, "L'Embat" de Gabriel Cortès, i "Una i Oli" de Miquel Puigserver.

GERMANOR CATALANA

S'ha constituït aquesta entitat, que tindrà un caràcter mutualista, no negligint les tasques culturals ni el conreu de l'esport i l'excursionisme. Dedicarà també especial atenció a les qüestions econòmiques de Catalunya i Mallorca i a la intensificació de les relacions mercantils entre ambdues terres germanes.

INSTITUCIÓ MALLORQUINA PER A CECS

Ha començat a actuar aquesta humanitària entitat, de la que tant de bé n'han de treure els nostres germans desvalguts.

LA FIRA DEL RAM

Amb la mateixa festa dels altres anys quedà oficialment oberta la fira del Ram. Les Autoritats hi foren presents, i els infants dels establiments públics de beneficència, els "gegants" de la Ciutat i els "tamborers". Els assilats gaudiren lliurement de totes les atraccions i a la fi foren obsequiats amb joguetes i llepolies.

NETEDAT

El Batlle de la nostra ciutat és inexorable en el compliment de les ordenances municipals respecte a la pública netedat, i a la bondat dels queviures.

PER LA NOSTRA AGRICULTURA

La Comissió Gestora de la Diputació, a petició de l'Ajuntament de Sa Pobla acordà trametre al Ministre de Indústria el prec que fos restringida la importació de la mongeta de fora, mentre la del país basta per atendre les necessitats del mercat.

CICLISME

La "Peña Nicolau" de Ciutat organitza pel mes d'agost la gran carrera ciclista "III Volta de Mallorca" per a la qual hi ha concedits ja molts de premis.

MÉS PREMSA NOVA

Ha començat a publicar-se a la nostra ciutat un setmanari titulat "Mallorca Hípica" òrgan de divulgació de la S. H. M. Desitja ésser el portantveu de les corregudes de cavalls, que no dubte en proclamar l'esport més mallorquí. En registrar l'aparició d'aquest setmanari volem fer constar l'afany amb que neixen i moren les publicacions deportistes mallorquines.

OBITUARI

Ha mort a Barcelona el Caputxí Pare Samuel d'Algaida, després d'haver dedicat bona part de la seva vida a l'estudi i revalidació del nostre passat històric. Recordarem solament la monografia: *Fra Joan Exenomeno*, O. M. Autor Mistic, amb fragments de l'obra: *Contemplació de la Santa Quarentena*. Actualment preparava diverses monografies lul·lianes. Durant el temps que fou Guardià del convent de Caputxins de Mallorca inicià la creació d'unes escoles d'acurada formació intel·lectual i religiosa. També morí allà el Rnt Dr. Ramon M.ª de Bolós, afamat predicador i escriptor i a qui podem anomenar mallorquí de cor. Fonc membre de la Junta Assessora del "Foment de Cultura de la Dona" de Sóller, quan aquesta benemèrita Asossiació es formà.

IDEARIS POLÍTICS

L'Ateneo, ha organitzat un cicle de conferències, radiades des del seu estatge social, amb el fi d'illustrar a l'opinió sobre l'aspecte doctrinal dels diferents idearis polítics. Les conferències, que seran els dissabtes a les 7 del vespre, foren inaugurades dia 17 amb la del Sr. J. M. Eyaralar sobre

el tema *Liberalisme i Democràcia*; seguí dia 24 el Sr. J. Montserrat Parets amb la seva sobre: *Fonaments del Marxisme*.

AMICS DE L'ART POPULAR

En una reunió tenguda dia 27 al Foment del Turisme quedà definitivament constituïda aquesta nova entitat, aprovats els estatuts i nomenada la següent Junta directiva: President, Antoni Salvà Ripoll; Vice-President Antoni Mulet; Secretari, Joan Sancho; Vice-secretari, Manuel Andreu Fontirroig; Tresorer-Contador, Miquel Mir; Vocals, Srta. Dolors Clar, Sra. Miquela Gralla, Sra. Antònia Torrens, i Srs. F. de S. Aguiló, Pere Barceló, Joan Capó, Guillem Colom, Lambert Cortès, Bartomeu Ferrà, Andreu Ferrer, Baltasar Forteza i Josep Humbert. Són, a més, vocals de la Junta l'Alcalde de Palma, el President de la Diputació Provincial, i els Presidents del Foment del Turisme, de la Societat Arqueològica Lulliana, de l'Associació per la Cultura de Mallorca i de l'Associació de la Premsa de Balears.

UN LLIBRE DE L'ENOLÒGICA DE FELANITX

Editat per l'Estació de Viticultura i Enologia de Felanitx i acuradament imprès per la imprenta Soler d'aquesta ciutat, sortí fa uns mesos un volum que recull els articles del "Boletín Viti-vinícola" que aquell centre de l'Estat publicà durant els anys 1917 a 1919. Gairebé tots els treballs—articles, consultes, dades experimentals etc.,—que conté dit volum són del que aleshores era enginyer director de l'Enològica, l'amic Arnest Mestre, actual Cap de la Secció Agronòmica de Balears. El Director actual, el nostre amic Bartomeu Forteza, ha escrit un prefaci exposant i raonant la conveniència de la dita publicació, tan profitosa i que tan favorable acollida ha trobat entre els nostres agricultors.

La Redacció solament es fa solidària dels treballs que no porten signatura. Dels articles signats en són responsables llurs autors.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

ADMINISTRADOR:

JOAN I. VALENTÍ I MARROIG

Redacció i Administració: *Palacio*, 40, baixos.—Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes.—Trimestre, 3 ptes.—Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER.—SANT FRANCESC, 2 I 4.—PALMA DE MALLORCA